

**MEĐUNARODNI KRIVIČNI SUD
ZA BIVŠU JUGOSLAVIJU**

Predmet br.: IT- 97- 25/1-PT

**TUŽILAC
MEĐUNARODNOG SUDA**

PROTIV

**MITRA RAŠEVIĆA
SAVE TODOVIĆA**

DRUGA ZAJEDNIČKA IZMIJENJENA OPTUŽNICA

Tužilac Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju, u skladu s ovlaštenjem iz člana 18 Statuta Međunarodnog suda, optužuje:

**MITRA RAŠEVIĆA
SAVU TODOVIĆA**

za **ZLOČINE PROTIV ČOVJEČNOSTI i KRŠENJA ZAKONA I
OBIČAJA RATOVANJA**, kako slijedi:

OPTUŽENI

1. **MITAR RAŠEVIĆ**, sin Đorđa, rođen je 15. novembra 1949., u selu Čagušt u opštini Foča. Bio je profesor sociologije i stanovao je u Foči. Prije, za vrijeme i poslije rata, **MITAR RAŠEVIĆ** je bio komandir straže u Kazнено-popravnom domu (KP Dom) u Foči.
2. **SAVO TODOVIĆ**, sin Vladimira, rođen je 11. decembra 1952. u selu Rijeka i stalno je nastanjen u Foči. Od 4. januara 1974. radio je u Kazнено-popravnom domu (KP Dom) u Foči gdje je ostao barem do oktobra 1994. Od 20. aprila

1992. do 9. augusta 1993. bio je drugi u upravnoj hijerarhiji KP Doma. Na položaju pomoćnika upravnika KP Doma nalazio se od 10. augusta 1993. do oktobra 1994.

INDIVIDUALNA KRIVIČNA ODGOVORNOST

Član 7(1) Statuta Međunarodnog suda

3. **MITAR RAŠEVIĆ** i **SAVO TODOVIĆ** snose individualnu krivičnu odgovornost za zločine sankcionisane članovima 3 i 5 Statuta Međunarodnog suda koji se navode u ovoj optužnici. Optuženi su planirali, potaknuli, naredili, počinili ili na drugi način pomogli i podržali planiranje, pripremanje i izvršenje doljenavedenih radnji ili propusta. Koristeći izraz "počinio" u ovoj optužnici, tužilac nema namjeru sugerisati da su optuženi lično fizički počinili **sve** zločine za koje se terete. Fizičko počinjenje navodi se samo u vezi s optužbama za progon (tačka 1) dugotrajnim i rutinskim zatočenjem i zatvaranjem (paragraf 19 (a), obojica optuženih), uspostavljanjem i održavanjem nehumanih uslova (paragraf 19 (b), obojica optuženih), višekratnim mučenjem i premlaćivanjem Muslimana i drugih nesrpskih zatočenika (paragraf 19 (c) u vezi s incidentima koji se dalje navode u paragrafima 30 i 31, samo optuženi Todović), dugotrajnim i učestalim prisiljavanjem na rad (paragraf 19 (e), obojica optuženih), kao i deportacijom i prisilnim premještanjem (paragraf 19 (f), obojica optuženih); mučenje (tačka 2) u vezi s incidentima koji se navode u paragrafima 30 i 31 (samo optuženi Todović); mučenje (tačka 3) u vezi s incidentima koji se navode u paragrafima 30 i 31 (samo optuženi Todović); nehumana djela (tačka 4) u vezi s incidentima koji se navode u paragrafima 30 i 31 (samo optuženi Todović); okrutno postupanje (tačka 5) u vezi s incidentima koji se navode u paragrafima 30 i 31 (samo optuženi Todović); zatočenje (tačka 8) (obojica optuženih), nehumana djela (tačka 9) (obojica optuženih); okrutno postupanje (tačka 10) (obojica optuženih); porobljavanje (tačka 11) (obojica optuženih) i ropstvo (tačka 12) (obojica optuženih). Pojam "počinjenja" u ovoj optužnici odnosi se i na učestvovanje optuženih u udruženom zločinačkom poduhvatu u svojstvu saizvršilaca.

4. **MITAR RAŠEVIĆ** i **SAVO TODOVIĆ** učestvovali su u udruženom zločinačkom poduhvatu koji se počeo ostvarivati najkasnije 18. aprila 1992. a trajao je barem do 31. oktobra 1994. Cilj tog udruženog zločinačkog poduhvata bio je zatočenje Muslimana i drugih nesrpskih civila iz Foče i sa okolnih područja u nehumanim uslovima i njihovo premlaćivanje, mučenje, porobljavanje, deportacija i prisilno premještanje. Metodi i provođenje udruženog zločinačkog poduhvata razrađivali su se tokom njegovog postojanja. Porobljavanje zatočenika opisano u paragrafu 51 optužnice započelo je tek u maju 1992. godine. Sistematsko lišavanje života zatočenika opisano u paragrafu 43 optužnice vršeno je samo u periodu od juna do augusta 1992.
5. Zločini nabrojani u tačkama od 1 do 5 i od 8 do 12 ove optužnice počinjeni su u sklopu ostvarivanja cilja udruženog zločinačkog poduhvata, a **MITAR RAŠEVIĆ** i **SAVO TODOVIĆ** su dijelili namjeru da počine konkretne zločine ili da rade na ostvarivanju opšteg koordiniranog sistema zlostavljanja. Djela koja se navode u tačkama 6 i 7 predstavljaju prirodnu i predvidivu posljedica ostvarivanja cilja udruženog zločinačkog poduhvata, a optuženi je bio svjestan toga da pomenut zločini predstavljaju moguću posljedicu provođenja udruženog zločinačkog poduhvata.
6. Alternativno, zločini nabrojani u tačkama od 8 do 10 ove optužnice počinjeni su u sklopu ostvarivanja cilja udruženog zločinačkog poduhvata, a **MITAR RAŠEVIĆ** i **SAVO TODOVIĆ** su dijelili namjeru da počine konkretne zločine ili da rade na ostvarivanju opšteg koordiniranog sistema zlostavljanja. Djela koja se navode u tačkama od 1 do 7 i od 11 do 12 predstavljaju prirodne i predvidive posljedice ostvarivanja cilja udruženog zločinačkog poduhvata, a optuženi je bio svjestan toga da ti zločini predstavljaju moguću posljedicu provođenja udruženog zločinačkog poduhvata.
7. Više osoba je učestvovalo u ovom udruženom zločinačkom poduhvatu u različitim fazama njegovog trajanja. Svaki učesnik ili saizvršilac u sklopu udruženog zločinačkog poduhvata odigrao je ulogu ili uloge kojima je značajno

doprinio sveukupnom cilju poduhvata. Među pojedincima koji su učestvovali u ovom udruženom zločinačkom poduhvatu bili su Milorad Krnojelac, Slavko Koroman, Milenko Burilo, Risto Ivanović, Dragomir Obrenović, Zoran Matović, Milenko Elčić, Slobodan Pejić, Predrag Stevanović, Vlatko Pljevaljčić, Jovo Savić, Radovan Vuković, Milovan Vuković, Milivoj Milić i drugi članovi zatvorskog osoblja čiji identitet nije utvrđen, te pripadnici Jugoslovenske narodne armije (dalje u tekstu: JNA), srpske Teritorijalne odbrane (dalje u tekstu: TO), oružanih snaga (dalje u tekstu: VRS) Republike Srpske (dalje u tekstu: RS), policije RS-a, te srpskih paravojnih formacija.

8. **MITAR RAŠEVIĆ** je, samostalno ili u dogovoru s drugim učesnicima udruženog zločinačkog poduhvata, učestvovao u udruženom zločinačkom poduhvatu na sljedeće načine:
- (a) Kao komandir straže KP Doma, **MITAR RAŠEVIĆ** je prvenstveno bio zadužen za nadzor nad najmanje 37 zatvorskih čuvara. Ostvarivao je efektivnu kontrolu nad stražarima KP Doma, između ostalog, pripremajući rasporede za obavljanje stražarskih dužnosti i radnih zadataka.
 - (b) U sastavu više uprave zatvora KP Doma i u svojstvu komandira straže, doprinosio je stvaranju i održavanju loših životnih uslova u zatvorskom objektu koji se navode u paragrafima 48 i 49 optužnice. Održavao je vezu s vanjskim vojnim i političkim vlastima, naročito u vezi s razmjenama zatvorenika.
 - (c) Bio je zadužen za ćelije za samicu i imao je ovlaštenje da pušta zatočenike iz izolacije, ali to nije činio, izuzev u nekoliko slučajeva.
 - (d) Učestvovao je u uspostavljanju široko primjenjivanog obrasca zlostavljanja tokom dana, uključujući mučenje i premlaćivanje navedene u paragrafima 32 do 39 optužnice, pri čemu su stražari pod njegovom komandom birali zatočenike iz ćelija i odvodili ih u prostorije za ispitivanje, u kojima su ih tokom ispitivanja teško zlostavljali.

- (e) Učestvovao je u uspostavljanju široko primjenjivanog obrasca zlostavljanja u večernjim satima, kako se navodi u paragrafima 34 i 39, pri čemu su stražari pod njegovom komandom birali zatočenike iz ćelija i odvodili ih u posebne prostorije u upravnoj zgradi u kojima su ih podvrgavali fizičkim napadima, uključujući premlaćivanje, mučenje i lišavanje života od strane zatvorskih stražara i pripadnika vojnog i policijskog osoblja koji su u zatvor dolazili izvana.
- (f) Učestvovao je u uspostavljanju i održavanju sistema kažnjavanja, kako je navedeno u paragrafima 27 do 31 optužnice, u kojem su stražari tukli zatočenike i za najlakše povrede zatvorskih pravila, a za postupke pojedinih zatočenika kažnjavalo se kolektivno.
- (g) Poticao je na zlostavljanje zatočenika i davao mu legitimitet time što nije sprečavao premlaćivanje i druga nehumana djela vršena u njegovom prisustvu.
- (h) Doprinosio je atmosferi straha u KP Domu tako što je zatočenicima prijetio nanošenjem teških tjelesnih povreda ako pokušaju pobjeći.
- (i) Učestvovao je u stvaranju sistema prisilnog rada, kako se navodi u paragrafima 51 do 56 optužnice, bilo tako što je lično birao zatočenike za rad i nadgledao njihove zadatke unutar i izvan KP Doma ili raspoređivao stražare na te zadatke. Pomažući u organizovanju prisilnog rada izvan KP Doma, saradivao je s vanjskim vojnim i civilnim vlastima, između ostalog tako što je vojnim vlastima predavao zatočenike.
- (j) Učestvovao je u prisilnom premještanju i deportaciji zatočenika iz zatvora prilikom takozvanih razmjena, kako se navodi u paragrafu 19 (f) optužnice, tako što je birao zatočenike iz KP Doma radi njihovog prebacivanja na lokacije izvan opštine Foča, kao što su Crna Gora i Srbija. Učestvovao je u

organizaciji navodnih razmjena zarobljenika nakon kojih su zatočenici nestajali i nikada više nisu viđeni živi.

9. **SAVO TODOVIĆ** je, djelujući samostalno ili u dogovoru s drugim učesnicima, u udruženom zločinačkom poduhvatu učestvovao na sljedeće načine:
- (a) Od 20. aprila 1992. do 9. augusta 1993., **SAVO TODOVIĆ** je, kao zamjenik upravnika KP Doma, bio drugi u zatvorskoj upravnoj hijerarhiji i imao ovlaštenja i dužnosti slična onima koja pripadaju komandantu logora. Svakodnevno je nadzirao podređene pripadnike zatvorskog osoblja.
 - (b) Sve vrijeme na koje se odnosi optužnica, kao član uprave zatvora KP Doma i u svojstvu zamjenika upravnika doprinio je stvaranju i održavanju loših životnih uslova u zatočeničkom objektu, koji se navode u paragrafima 48 i 49 optužnice. On je takođe komunicirao s vanjskim vojnim i političkim vlastima.
 - (c) Sve vrijeme na koje se odnosi optužnica, bio je zadužen za zatočenike. Kontaktirao je vanjske vlasti u vezi sa sudbinom zatočenika. U skladu s odlukama vanjskih vlasti i, uz saglasnost drugih članova uprave, naročito Milorada Krnojelca, **SAVI TODOVIĆU** je bio povjeren izbor zatočenika koje je trebalo lišiti života, premlatiti, ispitati, prisiliti na rad, zatvoriti u samicu ili razmijeniti. Bio je odgovoran i za kažnjavanje zatočenika.
 - (d) Sve vrijeme na koje se odnosi optužnica, učestvovao je u uspostavljanju obrasca široko rasprostranjenog zlostavljanja u večernjim satima, koje se navodi u paragrafima od 34 do 39 optužnice, pri kojem su stražari na osnovu spiskova koje je sastavljala zatvorska uprava, odnosno konkretno **SAVO TODOVIĆ**, birali zatočenike iz ćelija i odvodili ih u prostorije za ispitivanje, gdje su ih za vrijeme ispitivanja podvrgavali teškom zlostavljanju.
 - (e) Sve vrijeme na koje se odnosi optužnica, učestvovao je u stvaranju široko rasprostranjenog obrasca zlostavljanja u večernjim satima, koje se navodi u

paragrafima 34 do 39, u kojem su stražari na osnovu spiskova koje je sastavljala zatvorska uprava, odnosno konkretno **SAVO TODOVIĆ**, birali zatočenike iz ćelija i odvodili ih u posebne prostorije u upravnoj zgradi u kojima su bili izloženi fizičkim napadima, uključujući premlaćivanje, mučenje i lišavanje života od strane zatvorskih stražara i pripadnika vojnog policijskog osoblja koji su izvana dolazili u zatvor.

- (f) Sve vrijeme na koje se odnosi optužnica, učestvovao je u stvaranju i održavanju sistema kažnjavanja zatvorenika, kako je navedeno u paragrafima 27 do 31 optužnice, u kojem su stražari tukli zatočenike i za najlakše povrede zatvorskih pravila, a za pojedinačne postupke zatočenika kažnjavalo se kolektivno. **SAVO TODOVIĆ** je lično odlučivao koji će se zatvorenici zatvoriti u ćelije za samicu i koliko dugo. Lično je naređivao zlostavljanje zatočenika, a u dva navrata je i sam rukama i nogama tukao zatočenike, kako se navodi u paragrafima 30 i 31 optužnice.
- (g) Sve vrijeme na koje se odnosi optužnica, poticao je zlostavljanje zatočenika i davao mu legitimitet time što nije sprečavao premlaćivanje i druga nehumana djela izvršena u njegovom prisustvu.
- (h) Sve vrijeme na koje se odnosi optužnica, doprinio je atmosferi straha u KP Domu tako što je zatočenicima prijetio nanošenjem teških tjelesnih povreda u slučaju povrede zatvorskih pravila, pokušaja bjekstva ili odbijanja rada.
- (i) Sve vrijeme na koje se odnosi optužnica, učestvovao je u stvaranju sistema prisilnog rada, kako se navodi u paragrafima 51 do 56 optužnice, sastavljajući spiskove zatočenika koji će raditi na određenim lokacijama, lično raspoređujući zatočenike na radne zadatke, prozivajući grupe radnika iz njihovih prostorija u KP Domu, prijeteci onima koji nisu htjeli raditi zbog bolesti ili slabosti i prisiljavajući ih na rad. U cilju nesmetanog odvijanja prisilnog rada izvan KP Doma, sarađivao je s vanjskim vojnim i civilnim vlastima, između ostalog tako što je zatočenike predavao vojnom osoblju.

(j) Sve vrijeme na koje se odnosi optužnica, učestvovao je u prisilnom premještanju i deportaciji zatočenika iz zatvora prilikom takozvanih razmjena, koji se navode u paragrafu 19 (f) optužnice, tako što je birao zatočenike iz KP Doma koje je trebalo premjestiti na lokacije izvan opštine Foča, kao što su Crna Gora i Srbija. Učestvovao je u organizaciji navodnih razmjena zarobljenika nakon kojih su zatočenici nestajali i nikada više nisu živi viđeni.

10. **MITAR RAŠEVIĆ** i **SAVO TODOVIĆ** su svjesno i hotimično učestvovali u gorenavedenom udruženom zločinačkom poduhvatu. Dijelili su namjeru i stanje svijesti tražene za počinjenje svih zločina kojima se terete u tačkama od 1 do 5 i od 8 do 12 optužnice (I kategorija UZP), ili su bili svjesni postojanja koordiniranog sistema zlostavljanja unutar zatvora KP Doma te su svjesno i hotimično svojim ponašanjem doprinosili provođenju tog sistema (II kategorija UZP u vezi s tačkama od 1 do 5 i od 8 do 12), a u vezi s tačkama 6 i 7 bili su svjesni predvidivih posljedica svojih radnji i radnji drugih učesnika (III kategorija UZP). Alternativno, dijelili su namjeru i stanje svijesti koji se traže za zločine kojima se terete u tačkama od 8 do 10 (I kategorija UZP), ili su bili svjesni koordiniranog sistema maltretiranja unutar KP Doma i svjesno su svojim postupcima doprinosili provođenju tog sistema (II kategorija UZP u vezi s tačkama od 8 to 10), te u vezi s tačkama od 1 do 7 i od 11 do 12 bili su svjesni predvidivih posljedica svojih radnji i radnji drugih učesnika (III kategorija UZP). Na toj osnovi, optuženi za te zločine snose individualnu krivičnu odgovornost na osnovu člana 7(1) Statuta Međunarodnog suda, kao i odgovornosti na osnovu tog istog člana za planiranje, poticanje, naređivanje, fizičko počinjenje ili na drugi način pomaganje i podržavanje planiranja, pripremanja i izvršenja tih zločina.

Član 7(3) Statuta Međunarodnog suda

11. **MITAR RAŠEVIĆ**, koji je bio na položaju komandira zatvorske straže, i **SAVO TODOVIĆ**, koji je bio na položaju zamjenika upravnika KP Doma od 20. aprila 1992. i barem do 9. augusta 1993. takođe ili alternativno snose krivičnu odgovornost kao nadređeni za djela podređenih na osnovu člana 7(3)

Statuta Međunarodnog suda. Nadređeni je odgovoran za krivična djela podređenih ako je znao ili je bilo razloga da zna da se njegovi podređeni spremaju počiniti ta djela ili su ih već počinili, a nije preduzeo nužne i razumne mjere da ta djela spriječi ili da kazni počinioce.

OPTUŽBE

TAČKA 1

(Progoni)

12. Od aprila 1992. do oktobra 1994., **MITAR RAŠEVIĆ** i **SAVO TODOVIĆ** su, djelujući samostalno ili u dogovoru s drugim poznatim i nepoznatim učesnicima udruženog zločinačkog poduhvata, kako je to navedeno u paragrafu 7 optužnice, planirali, potaknuli, naredili, počinili ili na drugi način pomogli i podržali planiranje, pripremanje ili izvršenje progona Muslimana i drugih nesrpskih zatočenika u objektu KP Doma. Pojediniosti o progonima date su u paragrafima dolje.
13. Grad i opština Foča nalaze se u Bosni i Hercegovini, jugoistočno od Sarajeva, blizu granice sa Srbijom i Crnom Gorom. Prema popisu iz 1991., Foča je imala 40.513 stanovnika, od toga 51,6 % Muslimana, 45,3% Srba i 3,1 % ostalih.
14. Dana 7. aprila 1992., srpske vojne snage, u čijem su sastavu bili pripadnici JNA, lokalnih srpskih jedinica TO i srpskih paravojski iz Bosne i Hercegovine i drugih mjesta, započeli su preuzimanje vlasti u Foči, koje je okončano 16. ili 17. aprila 1992. Okolna sela su ostala pod opsadom do sredine jula 1992.
15. Čim su srpske snage preuzele kontrolu nad dijelovima Foče, pripadnici vojne policije, kojima su se pridružili vojnici iz tog grada i iz drugih mjesta, započeli su s hapšenjima Muslimana i drugih nesrpskih stanovnika. Do sredine jula 1992., srpske vlasti nastavile su sakupljati i hapsiti Muslimane po selima širom opštine. Srpske vlasti odvojile su muškarce od žena i protivpravno zatvorile hiljade Muslimana i drugih nesrba.

16. Počev od 14. aprila 1992. ili oko tog datuma, srpske civilne i vojne vlasti počele su koristiti KP Dom kao glavni objekt za zatočenje Muslimana i drugih nesrba. Zatvorski kompleks bio je opasan zidom visine tri metra, s bodljikavom žicom na vrhu i stražarskim kulama s mitraljezima. Unutrašnji granični dio je bio miniran. Vojnici i stražari su nadzirali zatočenike sa kula i redovno su patrolirali krugom. Zatočenici su bili smješteni u jednoj četverospratnici, koja se sastojala od običnih zatvorskih ćelija i ćelija za samicu površine 3 x 3 metra.
17. Zatočenici su uglavnom bili muškarci Muslimani. Među zatočenicima su bili intelektualci, doktori, novinari, članovi SDA (Stranke demokratske akcije), te nekoliko Srba koji su pokušali izbjeći vojnu službu. Srpski zatočenici bili su odvojeni od nesrba i držani su u znatno boljim uslovima nego nesrpski zatočenici. Zbog stalnih hapšenja, zatvor je tokom prvih nekoliko mjeseci bio pretrpan, pri čemu je broj zatočenika prešao broj od 760. Tokom preostalog dijela 1992. godine populacija logora je prosječno brojila oko 600 zatočenika. Većina zatočenika je razmijenjena, puštena ili nestala tokom 1992. i 1993. KP Dom je funkcionisao kao zatočenički objekt do 5. oktobra 1994.
18. Većina zatočenika, ako ne svi, bili su civili koji nisu bili optuženi ni za kakvo krivično djelo. Zatočenici su bili prvenstveno muškarci Muslimani od 16 do 80 godina starosti, uključujući mentalno hendikepirane, fizički nesposobne i teško bolesne osobe.
19. Progoni u kojima su učestvovali **MITAR RAŠEVIĆ** i **SAVO TODOVIĆ** bili su zasnovani na političkim, rasnim ili vjerskim osnovama, a uključivali su sljedeće:
 - (a) dugotrajno i rutinsko zatočenje i zatvaranje Muslimana i drugih nesrpskih civila stanovnika opštine Foča i okoline u objektu KP Doma;

- (b) stvaranje i održavanje nehumanih uslova usmjereno protiv Muslimana i drugih nesrpskih civila zatočenika u zatočeničkom objektu KP Doma, kako se navodi u paragrafima 48 i 49 optužnice;
- (c) višekratno mučenje i premlaćivanje Muslimana i drugih nesrpskih zatočenika u KP Domu, kako se navodi u paragrafima 22 do 39 optužnice;
- (d) brojna lišavanja života Muslimana i drugih nesrpskih civilnih zatočenika u KP Domu, kako se navodi u paragrafima 43 do 45 optužnice;
- (e) dugotrajno i učestalo prisiljavanje na rad Muslimana i drugih nesrpskih civilnih zatočenika u KP Domu, kako se navodi u paragrafima 52 do 56 optužnice; i
- (f) deportacija i prisilno premještanje Muslimana i drugih nesrpskih civila zatočenih u zatočeničkom objektu KP Doma u Crnu Goru i druga poznata i nepoznata mjesta.
 - (i) Počev najkasnije od jula 1993. pa sve do oktobra 1994. više grupa zatočenika prebačeno je u druge zatočeničke objekte u Kalinoviku, Rudom i Kuli. Do kraja septembra 1994., više od 85 zatočenika je odvedeno u te zatočeničke centre. Najmanje 187 zatočenika je prebačeno u oktobru 1994., nakon čega u KP Domu nije ostao nijedan zatočenik. **SAVO TODOVIĆ** je donosio spiskove zatočenika odabranih za razmjenu i prozivao zatočenike po tim spiskovima dok su se ukrcavali u autobuse. Dana 4. ili 5. oktobra 1994., **MITAR RAŠEVIĆ** je lično transportovao 61 zatočenika u zatočenički objekt Kula. **SAVO TODOVIĆ** je ispratio tu posljednju grupu zatočenika koji su razmijenjeni iz Foče. Autobus sa zatočenicima odabranim za razmjenu zaustavljen je u Kuli i usmjeren prema motelu u Miljevini. **SAVO TODOVIĆ** je, zajedno s tadašnjim upravnikom KP Doma Zoranom Sekulovićem, učestvovao u

razgovorima u tom motelu u Miljevini, nakon kojih je autobus ponovno upućen prema Kuli.

(ii) Krajem augusta 1992., **SAVO TODOVIĆ** je na odredište u Crnoj Gori lično ispratio grupu od 55 zatočenika, kojima je tom prilikom rekao da ne gledaju kroz prozor autobusa jer će im se u suprotnom svašta desiti. Međutim, pripadnici vojske presreli su taj autobus i vratili ga u KP Dom. Sljedećeg dana, 35 starih ili bolesnih zatočenika autobusom je deportovano iz KP Doma do Rožaja u Crnoj Gori. Istog dana, oko 20 muslimanskih zatočenika, koji su prethodno odabrani da zajedno sa 35 zatočenika budu prebačeni u Crnu Goru, odvedeni su u Goražde navodno radi razmjene. Ti zatočenici nikad više nisu viđeni živi.

(iii) Dana 17. septembra 1992. ili oko tog datuma između 35 i 60 zatočenika izvedeno je van zatvora navodno na branje šljiva. Više se nisu vratili.

(iv) Dana 18. septembra 1992., **SAVO TODOVIĆ** je izdvojio FWS-109 i G.K. iz grupe koja je čekala na razmjenu ispred upravne zgrade. Rekao im je da mu trebaju za čišćenje mina.

(v) Od juna 1992. do marta 1993. najmanje 200 Muslimana i drugih nesrba zatočenih u KP Domu deportovano je i prebačeno tokom takozvanih razmjena na nepoznata mjesta. Ti zatočenici nikad više nisu viđeni živi. Do većine tih nestanaka došlo je od augusta 1992. do oktobra 1992.

20. Navedenim radnjama i propustima, **MITAR RAŠEVIĆ** i **SAVO TODOVIĆ** su počinili:

Tačka 1: Progon na političkoj, rasnoj i vjerskoj osnovi, **ZLOČIN PROTIV ČOVJEČNOSTI**, kažnjiv na osnovu člana 5(h), člana 7(1) i člana 7(3) Statuta Međunarodnog suda.

TAČKE od 2 do 5
(Mučenje i premlaćivanje)

21. Od aprila 1992. do oktobra 1994. **MITAR RAŠEVIĆ** i **SAVO TODOVIĆ** su, pojedinačno ili u dogovoru s drugim poznatim i nepoznatim učesnicima udruženog zločinačkog poduhvata, kako se navodi u paragrafu 7 optužnice, planirali, potaknuli, naredili, počinili ili na drugi način pomogli i podržali planiranje, pripremanje ili izvršenje mučenja i premlaćivanja Muslimana i drugih nesrpskih zatočenika u objektu KP Doma. Pojednosti o premlaćivanjima i mučenju date su u paragrafima dolje.

Premlaćivanja koja se povezuju s kantinom

22. Nepoznatog datuma u junu 1992., zatočenik E. G., invalid u ruku i nogu, koji je takođe bolovao od epilepsije, požalio se na nedovoljne obroke. Zbog toga su ga trojica neidentifikovanih stražara tukli i udarali nogama.
23. Nepoznatog datuma krajem oktobra ili početkom novembra 1992., u prisustvu neidentifikovanih stražara, neidentifikovani vojnici iz Nevesinja fizički su napali zatočenike FWS-214 i FWS-113 dok su izlazili iz kantine.

Proizvoljno premlaćivanje

24. Tokom zatočeništva, zatočenici su bili podvrgavani iznenadnom proizvoljnom premlaćivanju od strane stražara ili vojnika koji su iz nepoznatih razloga dolazili u KP Dom izvana. Do premlaćivanja je obično dolazilo tokom večeri i noći, kada su pripadnici lokalnih vojnih i paravojnih snaga dolazili u zatvor. Zatvorski stražari su vojnike vodili po ćelijama da izaberu zatočenike koje će tući. Njihovo premlaćivanje navodi se u paragrafima 25 i 26 i u **Prilogu A**.
25. Dana 10. juna 1992., jedan stražar KP Doma teško je pretukao zatočenika Z. B. Nakon premlaćivanja, zatočenika su oko mjesec dana držali zaključanog u

neljudskim uslovima u ćeliji za samicu. Zbog premlaćivanja i maltretiranja, Z. B. je izgubio sluh.

26. Dana 11. jula 1992., dvojica stražara prozvali su zatočenika FWS-71 iz njegove ćelije i odveli ga do ćelija za samicu u zatvorskoj zgradi, gdje su ga tukli raznim predmetima oko 20 minuta dok se nije onesvijestio. Kada je u ćeliji došao svijesti, imao je masnice po cijelom tijelu.

Mučenje i premlaćivanje za kaznu

27. Zatočenik FWS-54 bio je zadužen za raspodjelu hrane zatočenicima. Povjeravajući mu tu dužnost, **SAVO TODOVIĆ** ga je upozorio da zatvorenicima ne daje nikakvu dodatnu hranu. Dana 8. augusta 1992., FWS-54 dao je jednom zatočeniku dodatnu krišku hljeba. Za kaznu, jedan stražar je svjedoka udarao nogama i tukao palicom i zaključao ga u samicu. **MITAR RAŠEVIĆ** je svjedoka FWS-54 nakon četiri dana pustio.
28. Nepoznatog datuma tokom ljeta 1992., stražar Dragomir Obrenović (zvani "Dragan" ili "Obren") je pretukao zatočenike A. M., F. M. i S., kažnjavajući ih tako za međusobno razmjenjivanje poruka.
29. Nepoznatog datuma u aprilu ili maju 1993., oko 06:00 sati ujutro, stražari Dragomir Obrenović i Zoran Matović prozvali su zatočenike FWS-71, FWS-76, i I.I. i D.C. iz njihovih prostorija i odveli ih u ćelije za samicu u zatvorskom kompleksu. Stražari su te zatočenike pretukli za kaznu što su prethodnog dana krali hljeb iz kantine.
30. Dana 8. jula 1993., E. Z., zatočenik Musliman, pokušao je pobjeći iz KP Doma, ali je istog dana ponovno zarobljen. Kada je vraćen u KP Dom, jedan stražar ga je teško premlatio. U ćeliji za izolaciju je bio zatvoren 28 dana i u tom periodu ga je **SAVO TODOVIĆ** zlostavljao i tukao lancem i golim rukama. U istom periodu od 28 dana tukli su ga i drugi stražari.

31. Dana 8. jula 1993., **SAVO TODOVIĆ** je obavijestio sve zatočenike da će biti kolektivno kažnjeni za bijeg E.Z. tako što će im se prepoloviti porcije hrane, te zabraniti rad i uskratiti zdravstvena njega. Taj režim je uveden na period od deset dana. Svjedoci FWS-73, FWS-110, FWS-144, FWS-210 i još desetak drugih zatočenika, koji su svi bili radne kolege E. Z., te zatočenik zadužen za prostoriju u kojoj je bio E. Z., odvedeni su u upravnu zgradu, gdje ih je teško premlatilo desetak pripadnika zatvorskog osoblja. Svjedoka FWS-73 su **SAVO TODOVIĆ** i drugi tukli i nogama udarali po donjem abdominalnom predjelu otprilike pet minuta. Svjedoka FWS-110 tako su žestoko udarali nogama da je izgubio svijest. Kao dodatnu kaznu, svjedoci FWS-73, FWS-110, FWS-144, FWS-210 i drugi neidentifikovani zatočenici zatvarani su u samicu u različitim periodima u trajanju do 15 dana.

Mučenje i premlaćivanje tokom ispitivanja

32. Pripadnici lokalne i vojne policije su, u dogovoru sa zatvorskim vlastima, ispitivali zatočenike po njihovom dolasku u KP Dom. Težište ispitivanja je bilo na pitanjima da li je zatočenik član SDA, da li posjeduje oružje, odnosno da li se borio protiv srpskih snaga. Tokom ili poslije ispitivanja, stražari i policajci su često tukli zatočenike.
33. Dana 24. maja 1992., pripadnici vojne policije uhapsili su svjedoke FWS-03 i H.D., koji su obojica bili članovi SDA, te njihovog komšiju, H. S., i odveli ih u KP Dom. Istog dana, petorica ili šestorica vojnih policajaca ispitivali su ih u KP Domu. Policajci su svu trojicu tokom ispitivanja tukli kako bi iznudili priznanja. Premlaćivanja su bila tako žestoka da se H. S. dva puta onesvijestio.
34. Od aprila do jula 1992., **MITAR RAŠEVIĆ** i **SAVO TODOVIĆ** su sa drugim članovima uprave u KP Domu uspostavili svakodnevnu rutinsku praksu premlaćivanja. Napravili su spiskove zatočenika za premlaćivanje, naročito tokom noćnih ispitivanja. Odabrani zatočenici su uglavnom bili najistaknutiji stanovnici Foče koji su sumnjivani da tokom dnevnih ispitivanja nisu rekli istinu.

35. Tokom najvećeg broja večeri u navedenom periodu, stražari su sa spiskova poimenice prozivali zatočenike i odvodili ih iz njihovih prostorija u upravnu zgradu radi dodatnog ispitivanja i premlaćivanja.
36. Stražari i vojnici su napadali zatočenike svim vrstama oruđa, uključujući pendreke, kundake pušaka, noževe i alatke. Neki zatočenici vraćali su se u svoje prostorije s teškim povredama. Neki zatočenici su više puta birani za premlaćivanje. Znatan broj tako odabranih zatočenika nikada se nije vratio nakon premlaćivanja i oni se još vode kao nestali. Ti događaji su pobliže opisani u paragrafima 37 do 39 i u **Prilogu B**.
37. U junu ili julu 1992., stražari KP Doma su Zulfu Veiza, bivšeg policajca, i Nurka Nisića, bivšeg službenika opštinske uprave i člana SDA, barem u dva navrata podvrgli teškom mučenju. Pored toga, stražari KP Doma su teško premlatili Salema Biču, bivšeg policajca. Trojica zatočenika vraćeni su u ćelije s masnicama, krvavi i sa teškim povredama.
38. U junu 1992., stražari KP Doma mučili su i tukli zatočenika S. M., zamijenivši ga za drugog zatočenika čije je ime bilo na spisku zatočenika koje su odredili za ispitivanje i mučenje. Počinioci su S.M. premlatili i posjekli nožem. Prijetili su mu da će mu iskopati oko. Dok su ga tukli, pojavili su se **MITAR RAŠEVIĆ** i **SAVO TODOVIĆ**, otkrili grešku, i naredili stražarima da prestanu tući S. M. Žrtva je vraćena u ćeliju, teško povrijeđena i sva krvava.
39. Od maja do jula 1992., najmanje u dva navrata, stražari KP Doma i vojni policajci su mučili i premlatili zatočenika A. S. Uslijed mučenja, A. S. su polomljena tri rebra. Pored toga, stražari KP Doma i vojni policajci teško su premlatili zatočenike Vahida Džemala, bivšeg policajca, Enesa Uzunovića, člana SDA, te E. C. Uslijed žestine premlaćivanja, Vahidi Džemalu je polomljena vilica i izgubio je nekoliko zuba. E. C. su slomljena tri prsta na ruci i bio je sav u masnicama. Nakon premlaćivanja, žrtve su nekoliko dana držane u samici, a zatim su teško povrijeđeni vraćeni u ćelije. Enes Uzunović i Vahida Džemal su kasnije ubijeni, što se opisuje u paragrafima 43 do 45.

40. Radnjama ili propustima navedenim u paragrafima 27 do 39 **MITAR RAŠEVIĆ** i **SAVO TODOVIĆ** počinili su:

Tačka 2: Mučenje, **ZLOČIN PROTIV ČOVJEČNOSTI**, kažnjivo na osnovu člana 5 (f), člana 7(1) i člana 7(3) Statuta Međunarodnog suda.

Tačka 3: Mučenje, **KRŠENJE ZAKONA ILI OBIČAJA RATOVANJA**, sankcionisano članom 3(1)(a) Ženevskih konvencija iz 1949, kažnjivo na osnovu člana 3, člana 7(1) i člana 7(3) Statuta Međunarodnog suda.

41. Radnjama ili propustima navedenim u paragrafima od 22 do 39, **MITAR RAŠEVIĆ** i **SAVO TODOVIĆ** su počinili:

Tačka 4: Nehumana djela, **ZLOČIN PROTIV ČOVJEČNOSTI**, kažnjiva na osnovu člana 5(i), člana 7(1) i člana 7(3) Statuta Međunarodnog suda.

Tačka 5: Okrutno postupanje, **KRŠENJE ZAKONA ILI OBIČAJA RATOVANJA**, sankcionisano članom 3(1)(a) Ženevskih konvencija iz 1949, kažnjivo na osnovu člana 3, člana 7(1) i člana 7(3) Statuta Međunarodnog suda.

TAČKE 6 i 7

(Hotimično lišavanje života i ubistvo)

42. Od aprila 1992. do oktobra 1994., **MITAR RAŠEVIĆ** i **SAVO TODOVIĆ** su, pojedinačno ili u dogovoru s drugim poznatim i nepoznatim učesnicima udruženog zločinačkog poduhvata, kako je navedeno u paragrafu 7 optužnice, planirali, potaknuli, naredili, počinili ili na drugi način pomogli i podržali planiranje, pripremanje ili izvršenje hotimičnog lišavanja života i ubistva Muslimana i drugih nesrpskih zatočenika u objektu KP Doma. Pojediniosti o hotimičnom lišavanju života i ubistvu date su u paragrafima dolje.

43. Između juna i augusta 1992., stražari KP Doma odabirali su grupe zatočenika prema spiskovima koje su pripremali pripadnici zatvorske uprave, uključujući **MITRA RAŠEVIĆA** a prije svega **SAVU TODOVIĆA**, i odvodili ih, jednog po jednog, u jednu prostoriju u upravnoj zgradi. U toj prostoriji, stražari i vojnici, uključujući pripadnike vojne policije, često su zatočenike prije prelaćivanja vezali u lance, raširenih ruku i nogu. Stražari i vojnici, uključujući pripadnike vojne policije, nogama su udarali i gumenim palicama, drškama od sjekire i pesnicama tukli svakog zatočenika. Tokom prelaćivanja, stražari i vojnici, uključujući pripadnike vojne policije, ispitivali su zatočenike o tome gdje imaju skriveno oružje ili šta im je poznato o drugim osobama.
44. Ponekad su poslije prelaćivanja stražari zatočenike bacali na ćebad, umotali ih i tako ih vukli napolje iz upravne zgrade.
45. Nepoznat broj mučenih i prelaćivanih zatočenika je tokom tih incidenata podlegao povredama. Neki koji su preživjeli prelaćivanja ustrijeljeni su ili su podlegli ozljedama u samici. Prelaćivanja i mučenje prouzrokovali su smrt zatočenika nabrojanih u **Prilogu C**, kao i smrt nepoznatog broja drugih neidentifikovanih zatočenika.
46. Navedenim radnjama i propustima **MITAR RAŠEVIĆ** i **SAVO TODOVIĆ** počinili su:

Tačka 6: Ubistvo, **ZLOČIN PROTIV ČOVJEČNOSTI**, kažnjivo na osnovu člana 5 (a), člana 7(1) i člana 7(3) Statuta Međunarodnog suda.

Tačka 7: Ubistvo, **KRŠENJE ZAKONA ILI OBIČAJA RATOVANJA**, sankcionisano članom 3(1)(a) Ženevskih konvencija iz 1949., kažnjivo na osnovu člana 3, člana 7(1) i člana 7(3) Statuta Međunarodnog suda.

TAČKE od 8 do 10**(Zatočenje, nehumana djela i okrutno postupanje)**

47. Od aprila 1992. do oktobra 1994., **MITAR RAŠEVIĆ** i **SAVO TODOVIĆ** su, pojedinačno ili u dogovoru s drugim poznatim i nepoznatim učesnicima udruženog zločinačkog poduhvata, kako je navedeno u paragrafu 7 optužnice, planirali, potaknuli, naredili, počinili ili na drugi način pomogli i podržali planiranje, pripremanje ili izvršenje zatvaranja Muslimana i drugih nesrpskih zatočenika u nehumanim uslovima u KP Domu. Pojediniosti o zatočenju, nehumanim djelima i okrutnom postupanju date su u paragrafima dolje.
48. Uslovi u KP Domu bili su surovi. Tokom boravka u zatočeništvu, zatočenici su sve vrijeme bili zaključani u svojim ćelijama izuzev za vrijeme postrojavanja i odvođenja u kantu radi obroka ili radne obaveze. Od aprila 1992., ćelije su postale pretrpane i u njima nije bilo uslova za spavanje i održavanje lične higijene. Obroci koje su zatočenici dobivali nisu bili dovoljni da spriječe izgladnjivanje. Nisu imali odjeće za presvlačenje. Tokom zime nisu imali grijanja. Nije im pružana odgovarajuća zdravstvena njega. Kao posljedica životnih uslova u KP Domu, zdravlje mnogih zatočenika je ozbiljno narušeno. Zbog neodgovarajuće zdravstvene njege, jedan četrdesetogodišnji zatočenik, Enes Hadžić, je u aprilu ili maju 1992. preminuo uslijed perforacije čira. Dodatni događaji su opisani u **Prilogu D**.
49. Zatočenici su mogli čuti zvuke nastale mučenjima, premlaćivanjima i lišavanjima života, što je navedeno u paragrafima 22 do 39 i 43 ove optužnice. Ćelije za samicu korištene su kao sredstvo zastrašivanja i prijetnji. Uslijed toga, zatočenici su živjeli u stalnom strahu da ne postanu sljedeće žrtve. Zbog tog psihološkog pritiska, neki od zatočenika su postajali skloni samoubistvu, dok su ostali naprosto postajali indiferentni u pogledu toga šta ih čeka. Većina zatočenika, ako ne svi, patila je od depresije i još nose fizičke i psihičke rane od posljedica zatočenja u KP Domu. Ti incidenti su opisani u **Prilogu D**.

50. Ovim radnjama i propustima **MITAR RAŠEVIĆ** i **SAVO TODOVIĆ** počinili su:

Tačka 8: Zatvaranje, **ZLOČIN PROTIV ČOVJEČNOSTI**, kažnjivo na osnovu člana 5 (e), člana 7(1) i člana 7(3) Statuta Međunarodnog suda.

Tačka 9: Nehumana djela, **ZLOČIN PROTIV ČOVJEČNOSTI**, kažnjiva na osnovu člana 5(i), člana 7(1) i člana 7(3) Statuta Međunarodnog suda.

Tačka 10: Okrutno postupanje, **KRŠENJE ZAKONA ILI OBIČAJA RATOVANJA**, sankcionisano članom 3(1)(a) Ženevskih konvencija iz 1949., kažnjivo na osnovu člana 3, člana 7(1) i člana 7(3) Statuta Međunarodnog suda.

TAČKE od 11 do 12

(Porobljavanje)

51. Od maja 1992. do oktobra 1994., **MITAR RAŠEVIĆ** i **SAVO TODOVIĆ** su, samostalno ili u dogovoru s drugim poznatim ili nepoznatim učesnicima udruženog zločinačkog poduhvata, kako je navedeno u paragrafu 7 optužnice, planirali, potaknuli, naredili, počinili ili na drugi način pomogli i podržali planiranje, pripremanje ili izvršenje porobljavanja Muslimana i drugih nesrpskih zatočenika u objektu KP Doma. **SAVO TODOVIĆ** je imao ključnu ulogu u radu koji su obavljali zatočenici. Bio je zadužen za podjelu radnih zadataka zatočenicima i svakodnevno je nadzirao izvršenje tih zadataka. Pojediniosti o porobljavanju date su u paragrafima dolje.

52. Od maja 1992. do oktobra 1994., između 20 i 45 visokokvalifikovanih zatočenika natjerano je na prisilni rad u zatvoru i izvan njega. Pomažući u organizaciji prisilnog rada izvan KP Doma, **SAVO TODOVIĆ** je saradivao s vanjskim vojnim i civilnim vlastima, i to tako što je, između ostalog, vojnim vlastima predavao zatočenike. Članovi uprave KP Doma, uključujući **MITRA**

RAŠEVIĆA, a prije svega **SAVU TODOVIĆA**, raspoređivali su zatočenike na konkretne zadatke. Imena zatočenika podvrgnutih prisilnom radu navedena su u **Prilogu E**.

53. Stražari su odabrane zatočenike prozivali iz ćelija, nakon čega su ih odvodili na radna mjesta ili predavali organima vlasti izvan zatvorske hijerarhije radi izvođenja različitih radova. Zatočenici su svakodnevno bili prisiljavani na rad, obično od 07:00 do barem 15:00 ili 16:00 sati. Zatočenici za svoj rad nisu bili plaćeni niti su ga obavljali dobrovoljno. **SAVO TODOVIĆ** je lično prisiljavao bolesne ili povrijeđene zatočenike na rad. Tokom rada zatočenici su bili pod oružanim nadzorom bilo redovnih zatvorskih stražara bilo srpskih vojnika.
54. Unutar zatvora, zatočenici su morali raditi u fabrici namještaja, te metalskoj i mehaničarskoj radionici. U radionici, zatočenici su morali popravljati vojna vozila. Rad koji su obavljali zatočenici bio je zahtjevan i fizički iscrpljujući.
55. Izvan zatvora, zatočenici su prisiljavani da obavljaju poljoprivredne radove u zatvorskoj jedinici "Brioni", da rade u mlinovima i u rudniku Miljevina, te da raščišćavaju ruševine oštećenih zgrada na različitim mjestima u Foči. **MITAR RAŠEVIĆ** je bio prisutan dok su zatočenici obavljali prisilan rad na poljoprivrednom dobru. Tokom zime 1992. na 1993., zatočenici su bili prisiljeni da rade na popravci privatne kuće Milorada Krnojelca, upravnika KP Doma, na postavljanju šanka u kući jednog od njegovih sinova, te na opremanju prodavaonice jednog od njegovih sinova.
56. Dana 18. septembra 1992., stražar KP Doma prozvao je zatočenike FWS-109 i G. K. radi navodne razmjene zarobljenika. Umjesto toga, **SAVO TODOVIĆ** je tu dvojicu zatočenika predao vojnim vlastima van zatvora, koji su ih odveli u policijsku stanicu u Kalinoviku, gdje su ih koristili kao vozače koji će otkrivati mine. Između septembra 1992. i marta 1993., barem u pet navrata, morali su da voze vozila ispred srpskih konvoja ne bi li otkrili mine. Zatočenici su radili pod ogromnim pritiskom suočeni s opasnošću da bi im svaki radni dan bude posljednji u životu.

57. Navedenim radnjama ili propustima **MITAR RAŠEVIĆ** i **SAVO TODOVIĆ** počinili su:

Tačka 11: Porobljavanje, **ZLOČIN PROTIV ČOVJEČNOSTI**, kažnjivo na osnovu člana 5 (c), člana 7(1) i člana 7 (3) Statuta Međunarodnog suda.

Tačka 12: Ropstvo, **KRŠENJE ZAKONA ILI OBIČAJA RATOVANJA**, sankcionisano Konvencijom protiv ropstva i međunarodnim običajnim pravom, kažnjivo na osnovu člana 3, člana 7(1) i člana 7(3) Statuta Međunarodnog suda.

OPŠTI PRAVNI NAVODI

58. Sve vrijeme na koje se odnosi ova optužnica u Republici Bosni i Hercegovini na teritoriji bivše Jugoslavije postojalo je stanje oružanog sukoba.
59. Sve vrijeme na koje se odnosi ova optužnica **MITAR RAŠEVIĆ** i **SAVO TODOVIĆ** bili su dužni da se pridržavaju zakona i običaja koji regulišu ratovanje.
60. U svakoj tački u kojoj se optuženi terete za zločine protiv čovječnosti, radnje ili propusti predstavljali su dio rasprostranjenog ili sistematskog napada na civilno stanovništvo, a konkretno muslimansko i hrvatsko stanovništvo u opštini Foča.

/pečat Tužilaštva MKSJ/
/potpis na originalu/
Carla Del Ponte,
tužilac

Dana 24. marta 2006.
U Haagu, Nizozemska

PRILOG A
SPISAK SLUČAJEVA PROIZVOLJNOG PREMLAČIVANJA

BR.	DATUM	ŽRTVA	VRIJEME ¹	MJESTO	POČINILAC	
					Ime	Funkcija
1.	Od 20. aprila do juna 1992.	Č. M.	Noću u više navrata	Zatvorska soba 15	SAVIĆ Jovo	Stražar
2.	Oko 22. do 23. aprila 1992.	D. A.	Noću	Zatvorska soba	Nepoznato	Stražar
3.	Od maja do oktobra 1992.	FWS-198	Nepoznato	Hodnik u zatvorskim prostorijama	MARIĆ, ime nepoznato	Stražar
4.	Od aprila do augusta 1992.	K. K.	Naveče	Zatvorska soba blizu sobe 13	Nepoznato	Stražari ili vojnici
5.	Od aprila do augusta 1992.	K. ime nepoznato	Naveče	Zatvorska soba blizu sobe 13	Nepoznato	Stražari ili vojnici
6.	Od maja 1992. nadalje	FWS-82	Poslije obroka u više navrata	Na putu od kuhinje do zatvorskih prostorija	VUKOVIĆ Radovan	Stražar

¹ Incident se dogodio jednom ako nije drugačije naznačeno

PRILOG B
SPISAK ZATOČENIKA PREMLAĆENIH PRILIKOM ISPITIVANJA U KP DOMU

BR.	DATUM	ŽRTVA	VRIJEME ¹	MJESTO	POČINILAC	
					Ime	Funkcija
1.	28. juni 1992.	B. ime nepoznato (od oca S.)	Naveče	Upravna zgrada prizemlje	Nepoznato	Stražari i/ili vojnici uključujući vojnu policiju
2.	Između 24. juna 1992. i početka augusta 1992.	D. (vjerovatno) R.	Naveče	Upravna zgrada prizemlje	Nepoznato	Vojna policija uključujući komšije žrtve
3.	Od juna 1992. do sredine jula 1992.	D. N.	Poslije ručka ili večere	Upravna zgrada prizemlje	Nepoznato	Stražari i/ili vojnici uključujući vojnu policiju
4.	Od maja 1992. do augusta 1992.	DŽAMALIJA Juso	Naveče	Upravna zgrada prizemlje	BURILO Milenko, OBRENOVIĆ Dragomir, zvani Dragan, zvani Obren, i nepoznati drugi.	Stražari i vojnici uključujući vojnu policiju

¹ Incident se dogodio jednom ako nije navedeno drukčije.

PRILOG B
SPISAK ZATOČENIKA PREMLAĆENIH PRILIKOM ISPITIVANJA U KP DOMU

BR.	DATUM	ŽRTVA	VRIJEME ¹	MJESTO	POČINILAC	
					Ime	Funkcija
5.	Od juna 1992. do sredine jula 1992.	D. H.	Poslije ručka ili večere	Upravna zgrada prizemlje	BURILO Milenko OBRENOVIĆ Dragomir, zvani Dragan, zvani Obren i nepoznati drugi.	Stražari i vojnici uključujući vojnu policiju
6.	Od kraja maja 1992. do početka jula 1992.	DŽELILOVIĆ Kemo	Naveče	Upravna zgrada prizemlje	BURILO Milenko MATOVIĆ Zoran OBRENOVIĆ Dragomir, zvani Dragan, zvani Obren i nepoznati drugi.	Stražari i vojnici uključujući vojnu policiju
7.	Od maja 1992. do augusta 1992.	DŽENDUŠIĆ Ramo	Naveče	Upravna zgrada prizemlje	BURILO Milenko OBRENOVIĆ Dragomir, zvani Dragan, zvani Obren i nepoznati drugi.	Stražari i vojnici uključujući vojnu policiju
8.	Od 24. maja 1992. do 7. jula 1992.	F. E.	Naveče	Upravna zgrada prizemlje	BURILO Milenko OBRENOVIĆ Dragomir, zvani Dragan, zvani Obren i nepoznati drugi.	Stražari i vojnici uključujući vojnu policiju

PRILOG B
SPISAK ZATOČENIKA PREMLAČENIH PRILIKOM ISPITIVANJA U KP DOMU

BR.	DATUM	ŽRTVA	VRIJEME ¹	MJESTO	POČINILAC	
					Ime	Funkcija
9.	Od 26. juna 1992. do 14. jula 1992.	G. A.	Naveče	Upravna zgrada prizemlje	Nepoznato	Stražari i/ili vojnici uključujući vojnu policiju
10.	Prije juna/jula 1992.	H. ime nepoznato.	Naveče	Upravna zgrada prizemlje	Nepoznato	Stražari i/ili vojnici uključujući vojnu policiju
11.	Prije juna/jula 1992.	H. ime nepoznato	Naveče	Upravna zgrada prizemlje	Nepoznato	Stražari i/ili vojnici uključujući vojnu policiju
12.	Od maja 1992. do augusta 1992.	HODŽIĆ Nail	Naveče	Upravna zgrada prizemlje	BURILO Milenko OBRENOVIĆ Dragomir, zvani Dragan, zvani Obren, i nepoznati drugi.	Stražari i vojnici uključivši vojnu policiju
13.	Od 26. juna 1992. do 14. jula 1992.	I. K.	Naveče	Upravna zgrada prizemlje	Nepoznato	Stražari i/ili vojnici uključujući vojnu policiju
14.	Od 24. maja 1992. do 7. jula 1992.	I. M.	Naveče	Upravna zgrada prizemlje	Nepoznato	Stražari i vojnici uključujući vojnu policiju

PRILOG B
SPISAK ZATOČENIKA PREMLAĆENIH PRILIKOM ISPITIVANJA U KP DOMU

BR.	DATUM	ŽRTVA	VRIJEME ¹	MJESTO	POČINILAC	
					Ime	Funkcija
15.	U junu 1992.	K.I.	Poslije ručka ili večere	Upravna zgrada prizemlje	Nepoznato	Stražari i/ili vojnici uključujući vojnu policiju
16.	Od maja 1992. do augusta 1992.	KONJO Halim	Naveče	Upravna zgrada prizemlje	BURILO Milenko OBRENOVIĆ Dragomir, zvani Dragan, zvani Obren i nepoznati drugi.	Stražari i vojnici uključujući vojnu policiju
17.	Od maja 1992. do oktobra 1992.	KULOGLIJA Mustafa	Poslije 19:00 sati	Upravna zgrada prizemlje	BURILO Milenko OBRENOVIĆ Dragomir, zvani Dragan, zvani Obren i nepoznati drugi.	Stražari i vojnici uključujući vojnu policiju
18.	Od sredine maja do jula 1992.	M.F.	Naveče	Upravna zgrada prizemlje	Nepoznato	Stražari i/ili vojnici uključujući vojnu policiju
19.	Od juna 1992. do sredine jula 1992.	M. E.	Poslije ručka ili večere	Upravna zgrada prizemlje	Nepoznato	Stražari i/ili vojnici uključujući vojnu policiju

PRILOG B
SPISAK ZATOČENIKA PREMLAĆENIH PRILIKOM ISPITIVANJA U KP DOMU

BR.	DATUM	ŽRTVA	VRIJEME ¹	MJESTO	POČINILAC	
					Ime	Funkcija
20.	Od juna 1992. do sredine jula 1992.	R. H.	Poslije ručka ili večere	Upravna zgrada prizemlje	Nepoznato	Stražari i/ili vojnici uključujući vojnu policiju
21.	Od maja 1992. do augusta 1992.	RIKALO Husko	Naveče	Upravna zgrada prizemlje	BURILO Milenko OBRENOVIĆ Dragomir, zvani Dragan, zvani Obren i nepoznati drugi.	Stražari i/ili vojnici uključujući vojnu policiju
22.	Od maja 1992. do kraja augusta 1992.	RIKALO, dvojica braće	Danju	Soba za ispitivanje, upravna zgrada	VLADIČIĆ, ime nepoznato	Polijski inspektor
23.	Krajem juna 1992.	Š. H.	Naveče u više navrata	Upravna zgrada prizemlje	Drakul, zvani Zliko KRNOJELAC, ime nepoznato MILETIĆ, ime nepoznato 'Pikolo'	Stražari i vojnici uključujući vojnu policiju
24.	Prije juna/jula 1992.	S. H.	Naveče	Upravna zgrada prizemlje	Nepoznato	Stražari i/ili vojnici uključujući vojnu policiju

PRILOG B
SPISAK ZATOČENIKA PREMLAČENIH PRILIKOM ISPITIVANJA U KP DOMU

BR.	DATUM	ŽRTVA	VRIJEME ¹	MJESTO	POČINILAC	
					Ime	Funkcija
25.	Od maja 1992. do oktobra 1992.	S.M.	Naveče	Upravna zgrada prizemlje	BURILO Milenko OBRENOVIĆ Dragomir, zvani Dragan, zvani Obren i nepoznati drugi.	Stražari i/ili vojnici uključivši vojnu policiju
26.	Od februara 1993. do maja 1993.	FWS-159	Nepoznato Više od 10 puta	Zatvorske prostorije, ćelija za izolaciju	MATOVIĆ Zoran	Stražar
27.	Od aprila do augusta 1992.	VEIZ Munib	Poslije 18:00 sati u više navrata	Sobe za ispitivanje, upravna zgrada	VLADIČIĆ Zoran KOPRIVICA Mišo GAŠOVIĆ Petko STAROVIĆ Vojislav i nepoznati drugi.	Policajci i vojni policajci

PRILOG C
SPISAK ZATOČENIKA UMRLIH USLIJED PREMLAĆIVANJA I MUČENJA U KP DOMU

BR.	ŽRTVA
1.	ALTOKA Alija
2.	BIĆO Salem
3.	ČANKUŠIĆ Abdurahman
4.	ČANKUŠIĆ Refik
5.	ČEDIĆ Enko
6.	DŽELILOVIĆ Kemal
7.	DŽEMAL Vahida
8.	DŽENDUŠIĆ Ramo
9.	GRANOV Adil
10.	IVANČIĆ Mate
11.	KISELICA Esad
12.	KONJO Halim
13.	KRAJČIN Adil
14.	KULOGLIJA Mustafa
15.	MANDŽO Fuad
16.	MARINOVIC Krunoslav
17.	NIŠIĆ Nurko
18.	RAMOVIĆ Hamid
19.	RIKALO Husein
20.	RIKALO Mithat
21.	RIKALO Zaim
22.	ŠORO Ševal
23.	TULEK Kemal
24.	UZUNOVIĆ Enes
25.	VEIZ Munib
26.	VEIZ Zulfo

PRILOG D
SPISAK ZATOČENIKA KOJI SU UMRLI ILI PRETRPJELI FIZIČKE I / ILI PSIHIČKE POSLJEDICE ZBOG
ŽIVOTNIH USLOVA U KP DOMU

BR.	DATUMI	ŽRTVA	FIZIČKE ILI PSIHIČKE POSLJEDICE	TRAJNE POSLJEDICE
1.	Od maja 1992. do augusta 1993.	FWS-214	Fizički simptomi pothranjenosti i posttraumatski stresni poremećaj.	Da
2.	Od maja 1992. do augusta 1993.	B. E. (pati od shizofrenije)	Samosakaćenje zbog nepružanja njege i stres.	Da
3.	Od maja 1992. do augusta 1993.	FWS-66	Dijabetes, povišen krvni pritisak i stres, otežano hodanje - bol u nogama i psihičke posljedice traume.	
4.	Od maja 1992. do augusta 1993.	FWS-109	Fizički simptomi pothranjenosti koji su, pored ostalog, doveli do povišenog krvnog pritiska.	
5.	Od maja 1992. do augusta 1993.	FWS-71	Fizički simptomi pothranjenosti, izloženosti ekstremnoj hladnoći i psihičke posljedice traume, bubrežni problemi uslijed životnih uslova i premlaćivanja.	Da
6.	Od februara 1993.	D. E.	Fizičke posljedice uskraćivanja zdravstvene pomoći kod povreda.	
7.	Od maja 1992. do augusta 1993.	FWS-78	Depresija zbog životnih uslova.	Da
8.	Od maja 1992. do augusta 1993.	FWS-139	Fizički simptomi pothranjenosti i psihičke posljedice zlostavljanja.	
9.	Od maja 1992. do augusta 1993.	FWS-162	Fizički simptomi pothranjenosti.	
10.	Od aprila 1992. do augusta 1993.	FWS-182	Pothranjenost, žrtva je imala stomačne probleme koji su se pogoršali tokom boravka u pritvoru.	Da
11.	Od maja 1992. do augusta 1993.	FWS-209	Fizički simptomi pothranjenosti.	
12.	Od maja 1992. do augusta 1993.	FWS-111	Fizički simptomi pothranjenosti i posttraumatski stresni poremećaj.	Da
13.	Od 23. juna 1993.	KUNOVAC Omer	Premينو poslije premlaćivanja zbog toga što nije izvršena potrebna operacija.	
14.	Od maja 1992. do augusta 1993.	FWS-144 i mnogi drugi zatočeniци	Fizički simptomi pothranjenosti, izloženosti ekstremnoj hladnoći; noćne more koje se ponavljaju.	Da

PRILOG D
SPISAK ZATOČENIKA KOJI SU UMRLI ILI PRETRPJELI FIZIČKE I / ILI PSIHIČKE POSLJEDICE ZBOG
ŽIVOTNIH USLOVA U KP DOMU

BR.	DATUMI	ŽRTVA	FIZIČKE ILI PSIHIČKE POSLJEDICE	TRAJNE POSLJEDICE
15.	Od maja 1992. do augusta 1993.	FWS-85 i drugi zatočenici	Fizički simptomi pothranjenosti i izloženosti ekstremnoj hladnoći, uključujući natekle šake i koljena.	
16.	Od maja 1992. do augusta 1993.	FWS-104	Fizički i psihički simptomi zbog pothranjenosti i zlostavljanja tokom boravka u pritvoru.	Da
17.	Od oktobra 1992. do decembra 1992.	FWS-215	Obolio zbog hladnoće u ćeliji za izolaciju.	
18.	Od juna 1992. do augusta 1993.	FWS-86	Fizičke posljedice uključujući srčani napad u junu 1992. i psihičke posljedice.	Da
19.	Od aprila 1992. do juna 1993.	FWS-82	Pati od depresije, postao je suicidalan, ima problema s bubrezima, kukovima i leđima uslijed hladnoće i pothranjenosti.	Da

PRILOG E
SPISAK ZATOČENIKA KOJI SU PRISILJAVANI NA RAD

BR.	DATUM od	DATUM do	ŽRTVA	KOMENTAR
1.	juli 1992.	oktobar 1992.	A. U.	
2.	maj 1992.	oktobar 1994.	FWS-89	Radio, pored ostalog, u rudniku Miljevina
3.	juni ili juli 1992.	oktobar 1994.	FWS-65	
4.	juni ili juli 1992.	oktobar 1994.	B. M.	
5.	maj 1992.	oktobar 1994.	B. O.	
6.	maj 1992.	oktobar 1994.	B. ime nepoznato	Radio, pored ostalog, na imanju Milorada Krnojelca
7.	maj 1992.	oktobar 1994.	FWS-66	
8.	septembar 1992.	mart 1993.	FWS-109	Radio, pored ostalog, kao vozač na liniji fronta
9.	maj 1993.	oktobar 1994.	FWS-71	
10.	maj 1992.	oktobar 1994.	D. M.	
11.	juli 1992.	oktobar 1994.	G. A.	
12.	juli 1992.	oktobar 1994.	FWS-138	
13.	oktobar 1992.	oktobar 1994.	H. A.	Radio, pored ostalog, u rudniku u Miljevini
14.	juli 1992.	oktobar 1994.	FWS-78	Radio, pored ostalog, u rudniku u Miljevini
15.	juli 1992.	oktobar 1994.	FWS-77	
16.	juli 1992.	oktobar 1994.	H. M.	
17.	početkom 1993.	august 1994.	FWS-182	
18.	juni 1992.	novembar 1992.	FWS-141	Radio, pored ostalog, kao vozač na liniji fronta
19.	juli 1992.	oktobar 1994.	I. S.	
20.	juli 1992.	zima 1992/93.	J.A.	Radio, pored ostalog, na imanju Milorada Krnojelca
21.	juni ili juli 1992.	oktobar 1994.	K. ime nepoznato	
22.	juni ili juli 1992.	16. august 1994.	FWS-142	Radio, pored ostalog, u rudniku u Miljevini
23.	juli 1992.	oktobar 1994.	K. S.	
24.	juli 1992.	august 1992.	FWS-48	

PRILOG E
SPISAK ZATOČENIKA KOJI SU PRISILJAVANI NA RAD

BR.	DATUM od	DATUM do	ŽRTVA	KOMENTAR
25.	juli 1992.	decembar 1993.	KUBAT Šefko	
26.	septembar 1992.	mart 1993.	K. G.	Radio, pored ostalog, kao vozač na liniji fronta
27.	juli 1992.	oktobar 1994.	FWS-144	Radio, pored ostalog, na imanju Milorada Krnojelca
28.	maj 1992.	oktobar 1994.	FWS-210	Radio, pored ostalog, na imanju Milorada Krnojelca
29.	august 1993.	oktobar 1994.	FWS-85	
30.	maj 1992.	oktobar 1994.	M. ime nepoznato	Radio, pored ostalog, na imanju Milorada Krnojelca
31.	juli 1992.	oktobar 1994.	M. R. ili A.	
32.	juli 1992.	oktobar 1994.	M. S.	
33.	septembar 1992.	oktobar 1994.	P. J.	Radio, pored ostalog, u rudniku u Miljevini
34.	maj 1992.	oktobar 1994.	FWS-73	
35.	juli 1992.	oktobar 1994.	R. T.	Radio, pored ostalog, u rudniku u Miljevini
36.	juni ili juli 1992.	16. august 1994.	Š. D.	Radio, pored ostalog, u rudniku u Miljevini
37.	maj 1992.	juni 1993.	FWS-82	
38.	maj 1992.	oktobar 1994.	FWS-83	Radio, pored ostalog, na imanju Milorada Krnojelca
39.	maj 1992.	oktobar 1994.	FWS-213	Radio, pored ostalog, na imanju Milorada Krnojelca
40.	juni ili juli 1992.	16. august 1994.	Z. A.	Radio, pored ostalog, u rudniku u Miljevini
41.	juli 1992.	oktobar 1994.	FWS-216	Radio, pored ostalog, na imanju Milorada Krnojelca i u rudniku u Miljevini